

**Η Νησιωτικότητα ως Ευκαιρία:
Μία Ολοκληρωμένη Αναπτυξιακή Πρόταση
για τα Νησιά την Περίοδο 2014 - 2020**

Δευτέρα 10 Δεκεμβρίου 2012
Συνεδριακό Κέντρο ΟΛΠ, Πειραιάς

*Γενική Γραμματεία Αιγαίου και Νησιωτικής
Πολιτικής
Εργαστήριο Τοπικής και Νησιωτικής Ανάπτυξης
Πανεπιστημίου Αιγαίου*

Στρατηγική και επιχειρησιακό σχέδιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη των νησιών

*Γιάννης Σπιλάνης, Επ. Καθηγητής
ΓΓ. Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής*

Ημερίδα : «Η νησιωτικότητα ως ευκαιρία: μία ολοκληρωμένη αναπτυξιακή πρόταση για τα νησιά την περίοδο 2014-2020».

10 Δεκεμβρίου 2012 - ΟΛΠ, Πειραιάς

Στόχος της Ημερίδας

Να υπάρξει συναντίληψη για το περιεχόμενο της νησιωτικής πολιτικής και συντονισμός δράσης όλων των εμπλεκόμενων (διακυβέρνηση) για την καλύτερη αποτελεσματικότητα προς όφελος των νησιών και των νησιωτών

Βήματα – Ενότητες Ημερίδας:

- Να παρουσιαστούν τα βήματα της εκπόνησης και εφαρμογής **Νησιωτικής Πολιτικής** (νομοθετικές ρυθμίσεις, προτάσεις πολιτικής, δράσεις) σε επίπεδο Υπουργείου Ναυτιλίας & Αιγαίου
- Να παρουσιαστεί η **στρατηγική για τον νησιωτικό χώρο** που έχει επεξεργαστεί η ΓΓΑΙΝΠ και οι προτάσεις υλοποίησης της (θεσμικές αλλαγές, πολιτικές, δράσεις) **ανεξάρτητα ποιος φορέας τις υλοποιεί**
- Να παρουσιάσουν οι άλλοι κεντρικοί φορείς τις δικές τους **προτάσεις για τη νησιωτική πολιτική** (θεσμικές αλλαγές, πολιτικές)
- Να **τοποθετηθούν οι περιφερειακοί/τοπικοί φορείς** για το πώς

Ερωτήσεις προς απάντηση

- Το υφιστάμενο **νομοθετικό πλαίσιο** είναι κατάλληλο για τον νησιωτικό χώρο; Ποιες αλλαγές χρειάζονται; (πχ. νομοθετικό πλαίσιο ακτοπλοΐας, ευρωπαϊκό και ελληνικό).
- Οι υφιστάμενες **πολιτικές**, η στοχοθεσία τους, ο τρόπος που σχεδιάζονται και ασκούνται, οι ελεγκτικές διαδικασίες είναι κατάλληλες και αποτελεσματικές για τα νησιά; (Πχ. ακτοπλοΐα: είναι επαρκής η κάλυψη αναγκών; Ελέγχεται ; Αξιολογείται;)
- Ο τρόπος που εκπονούνται **τα σχέδια δράσης** είναι ο καταλληλότερος; Γίνεται σωστή αξιοποίηση των υπαρχόντων προγραμμάτων και πόρων (ευρωπαϊκών, εθνικών, άλλων) για την επίτευξη των στόχων της νησιωτικής πολιτικής; (Ακτοπλοΐα: δίκτυο, άγονες γραμμές, Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική)
- Ποιο **σύστημα παρακολούθησης** με δείκτες για τον έλεγχο τόσο την επίτευξη των γενικών αναπτυξιακών στόχων όσο και των στόχων (αποτελεσμάτων) ανά πολιτική που αποτελεί και απαίτηση του Κοινού Πλαισίου Στρατηγικής; (πχ. Ερευνητικό Ινστιτούτο Νησιωτικής Πολιτικής;)

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΟΡΑΜΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ - ΕΡΓΑ

**Η μακροχρόνια στρατηγική
βασισμένη
σε ένα κοινό όραμα:**

**Τα νησιά, κοινωνίες των 365 ημερών
με ανταγωνιστικές δραστηριότητες
και μια
μοναδική ποιότητα ζωής
βασισμένα στο μοναδικό φυσικό και
πολιτιστικό περιβάλλον**

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ: ΚΛΑΔΙΚΕΣ - ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ

ΕΥΡΩΠΗ
2020

ΚΑΤΑΝΕΜΕΤΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΥΝΑΡΜΟΝΗ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ρήτρα νησιωτικότητας Κόστος νησιωτικότητας

ΕΛΛΑΔΑ
2020

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ: ΠΡΟΤΙΜΗΜΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΝΗΣΙΑ 2020

Δράσεις Διοίκησης, Αυτοδιοίκησης, Επιχειρήσεων, Φορέων

ΠΟΙΟΤΙΚΑ

Δράσεις Γενικής Γραμματείας Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής

Re-Branding Τουριστικού προϊόντος με διαφοροποίηση και βελτίωση ποιότητας προϊόντος και σύνδεση με τοπικά προϊόντα ποιότητας
Ανάδειξη και προβολή πολιτισμού. Ενίσχυση υπερτοπικών πολιτιστικών και αθλητικών θεσμών

ΠΡΑΣΙΝΑ

Διατήρηση & Ανάδειξη Δομημένου Περιβάλλοντος
Παρακολούθηση Ποιότητας Φυσικών Πόρων και Δράσεις Προστασίας. Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

ΙΣΩΝ
ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ

Δίκτυο ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών (ελεύθερες και δημόσιες υπηρεσίας) για βελτίωση κινητικότητας. Συνδυασμός με άλλα μέσα μεταφορών

Εξασφάλιση ΥΓΟΣ σε επίπεδο νησιού

Η Στρατηγική ως βάση για το σχεδιασμό των προγραμμάτων

- Υιοθέτηση Στρατηγικής ως βάση του αναπτυξιακού σχεδιασμού. Ευρώπη – Ελλάδα – Νησιά 2020 (διαφοροποίηση στρατηγικής με βάση τις ιδιαιτερότητες)
- Αξιοποίηση διαφορετικών προγραμμάτων και πηγών χρηματοδότησης για την υλοποίηση της στρατηγικής και του σχεδιασμού με:
 - Εμφαση στην βελτίωση της **ανταγωνιστικότητας της οικονομίας**
 - Στόχευση στη κατασκευή υποδομών και παροχή υπηρεσιών που στοχεύουν στη βελτίωση της **ελκυστικότητας των νησιών για εγκατάσταση δραστηριοτήτων και ανθρώπων**

Η αναγκαιότητα της διαφοροποίησης των πολιτικών

Η επίτευξη αυτών των (κοινών) στόχων απαιτεί διαφορετικές πολιτικές για τα νησιά που λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους:

- Η «**ποιότητα**» προϋπόθεση για ανταγωνιστικές επιχειρήσεις αλλά με ποια πολιτική πχ. για τις ΜΜΕ; Με ποια υποστήριξη στις επιχειρήσεις και από ποιόν πχ. τα ΑΕΙ
- Η «**πράσινη**» διαχείριση των πόρων αλλά πως; Με ποια υποστήριξη σε Αυτοδιοίκηση, σε Επιχειρήσεις, σε Κατοίκους;
- Τι σημαίνει «**ίσες ευκαιρίες**» και πως υλοποιείται; Πως οργανώνεται η προσπελασιμότητα σε υπηρεσίες για επιχειρήσεις και πολίτες; Ο ρόλος των ΤΠΕ, του κράτους, των ΟΤΑ, των πολιτών

Ποιοτικά Νησιά: η έξυπνη εξειδίκευση

- Στόχος η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των νησιωτικών επιχειρήσεων με την ενσωμάτωση καινοτομιών σε όλη τη διαδικασία παραγωγής και διακίνησης προϊόντων και υπηρεσιών με προτεραιότητα σε τουρισμό – αγροτική ανάπτυξη
- Εμφαση στη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλή προστιθέμενη αξία αξιοποιώντας τοπικούς φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους και δημιουργία θέσεων εργασίας με εξειδίκευση (πρόγραμμα BIOBUS)
- Αξιοποίηση δημόσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων με την ανάπτυξη Κοινωνικών Συνεταιριστικών Επιχειρήσεων
- Η «έξυπνη εξειδίκευση» και η εφαρμογή της προσέγγισης του «Σήματος Τοπικής Ποιότητας και Υπευθυνότητας» σε επιχειρήσεις και ΟΤΑ (πρόγραμμα NAIAS).
- Η ανάγκη για στοχευμένη, υψηλού επιπέδου Δια Βίου Εκπαίδευση εργοδοτών και εργαζομένων

Εξυπνη εξειδίκευση: αξιοποίηση φυσικών και πολιτιστικών πόρων

- Φυσικό και πολιτιστικό κεφάλαιο: το συγκριτικό πλεονέκτημα των νησιών για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που τα αξιοποιεί.
- Παραδείγματα:
 - Μοναδικότητα Αρχιπελαγικού Συμπλέγματος – Διακήρυξη UNESCO 1992
 - Μνημεία Παγκόσμιας Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς
 - Μεσογειακή Διατροφή / UNESCO
 - Γεωλογικοί σχηματισμοί - Γεωπάρκα
 - Χερσαία και Θαλάσσια Χλωρίδα και Πανίδα – Ποιότητα Περιβάλλοντος
 - Σύγχρονος Πολιτισμός, Ηθη, έθιμα
- Η ανάγκη για αξιοποίηση τους . Ο ρόλος της κοινωνικής επιχειρηματικότητας

Ποιοτικά – έξυπνα νησιά και τουρισμός

- **Βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών από επιχειρήσεις και ΟΤΑ** (σήμα ποιότητας και υπευθυνότητας πχ. Aegean Cuisine)
- **Εμπλουτισμός και διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος** με αξιοποίηση υπαρχόντων υποδομών και πόρων με δημιουργία νέων δραστηριοτήτων (πχ. θαλάσσιος, συνεδριακός, περιπατητικός, πολιτιστικός κλπ τουρισμός)
- **Re-branding islands:** Δημιουργία και προβολή μιας νέας τουριστικής εικόνας ανά νησί με την ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των νέων προϊόντων (ΓΓΑΙΝΠ με Περιφέρειες και τοπικούς φορείς)
- **Δημιουργία Παρατηρητηρίου Βιώσιμου Τουρισμού** σε συνεργασία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού ως εργαλείο καλύτερου σχεδιασμού (ΓΓΑΙΝΠ – Περιφέρειες – Τοπικοί Φορείς)

Ποιοτικά – έξυπνα νησιά και αγροτικά προϊόντα

Ειδική Πολιτική για τη Ανάπτυξη της Νησιωτικής Υπαίθρου

- Η στροφή σε ποιοτικά και τυποποιημένα προϊόντα μόνη διέξοδος για αντιμετώπιση της χαμηλής παραγωγικότητας / ανταγωνιστικότητας εξ αιτίας του υψηλού κόστους παραγωγής (πχ. λάδι, τυρί, κρασί, μέλι, και άλλα προϊόντα με αξιοποίηση μοναδικών φυσικών πόρων)
- Σύνδεση των αγροτικών προϊόντων με τουρισμό μέσα από το σήμα Ποιότητας των Επιχειρήσεων – Aegean Cuisine
- Αξιοποίηση του κανονισμού για τα μικρά νησιά του Αιγαίου για ενίσχυση της παραγωγής και επέκταση του σε όλη τη νησιωτική χώρα
- Δημιουργία άξονα δράσης για νησιωτική αγροτική γεωργία ως υποκατηγορία των Λιγότερο Ευνοημένων Περιοχών (LFAs')

Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική

- Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιου / Νησιωτικού Χώρου για καλύτερη διαχείριση των περιορισμένων και ευαίσθητων πολιτιστικών πόρων και οικοσυστημάτων
- Τουρισμός παράκτιου / νησιωτικού χώρου και η σύνδεση του με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των τόπων υποδοχής
- Θαλάσσιος τουρισμός (κρουαζιέρα, γιωτιγκ, θαλάσσια σπόρ) με βελτίωση της διαχείρισης επισκεπτών και διαφοροποίηση προϊόντος της ωφέλειας στους προορισμούς
- Διαχείριση θαλάσσιων πόρων και ποιότητας θαλάσσιου περιβάλλοντος / Θαλάσσια πάρκα / Καταδυτικός τουρισμός
- Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες / χωροθέτηση δραστηριοτήτων και καλύτερη διαχείριση των πόρων
- Νέες «γαλάζιες» τεχνολογίες

Πράσινα Νησιά (1)

Στόχος: προστασία φυσικού/πολιτιστικού κεφαλαίου με μείωση κατανάλωσης του

- **Χωροταξική πολιτική:** καθυστέρηση υλοποίησης που έχει ως αποτέλεσμα την άναρχη ανάπτυξη και υποβάθμιση φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος του μοναδικού αναπτυξιακού πόρου – εργαλείου για τα νησιά

Πρόταση προς συζήτηση: ένα μοναδικό χωροταξικό-πολεοδομικό σχέδιο ανά νησί με την λογική των ΓΠΣ και πολεοδομικά σχέδια εφαρμογής

- **Προστασία Οικιστικού Κεφαλαίου (παραδοσιακοί οικισμοί, διατηρητέα κτίρια):** νομοθεσία, φορείς έκδοσης αδειών, φορείς ελέγχου εφαρμογής του νόμου, φορείς και πολιτικές ανάδειξης οικιστικού πλούτου. Αξιοποίηση πόρων πχ. Πράσινο Ταμείο

Πράσινα Νησιά (2)

- **Περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους:** σύστημα παρακολούθησης αδειοδοτήσεων, προστασίας και ανάδειξης
- **Ενέργεια:** προώθηση συστημάτων εξοικονόμησης (πχ. βιοκλιματική αρχιτεκτονική, «έξυπνα» συστήματα κλπ), παραγωγή με ΑΠΕ σε ατομικό επίπεδο, μείωση εκπομπών CO₂, μείωση κόστους παραγωγής ενέργειας, συστήματα παραγωγής με τοπική συμμετοχή κλπ
- **Νερό:** Ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης νερού με έμφαση στην εξοικονόμηση και στην ανακύκλωση υγρών αποβλήτων
- **Στερεά απόβλητα:** Προώθηση της ανακύκλωσης και της μείωσης απόθεσης υπολειμμάτων. Κομποστοποίηση

Νησιά Ισων Ευκαιριών – Ο ρόλος των ΤΠΕ

Αρχή: Μη μετακίνηση νησιωτών και επιχειρηματιών έξω από τα όρια του νησιού για τις ΥΓΟΣ.

Πρόταση: Ενίσχυση του Νησιωτικού Δήμου και δημιουργία νησιωτικών ΚΕΠ β' γενιάς για παροχή όλων των κρατικών υπηρεσιών . Παραδείγματα:

Ακτοπλοΐα: Σύστημα κρατήσεων εφάμιλλο του αεροπορικού για ενίσχυση της κινητικότητας αλλά και της επισκεψιμότητας

Υγεία: γιατροί γενικής ιατρικής, βασικός εξοπλισμός, τηλε-ιατρική

Δια βίου εκπαίδευση: προγράμματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες εργοδοτών και εργαζομένων και κοινωνικής επιχειρηματικότητας των νησιών με χρήση ΤΠΕ

ΟΤΑ: ενίσχυση για τη παροχή δημόσιων υπηρεσιών με προγραμματικές συμβάσεις και χρήση ΤΠΕ – Μεταφορά αρμοδιοτήτων και πόρων

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Επόμενα Βήματα Σχεδιασμού – Δράσης (1)

- Προσδιορισμός των αναγκαίων **θεσμικών μεταβολών** για την υλοποίηση της Στρατηγικής των Νησιών σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία (έχει ξεκινήσει)
- Τοπικός Αναπτυξιακός Σχεδιασμός **ανά νησί** με βάση τη **κοινή στρατηγική** που θα εξειδικευθεί ανά περιφέρεια. Δημιουργία πολυταμειακών ολοκληρωμένων προγραμμάτων Τοπικής Ανάπτυξης (τύπου Leader) αξιοποιώντας την σχετική πρόβλεψη των νέων κανονισμών
- Αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων από άλλα προγράμματα εκτός ΕΣΠΑ 2 **μέσα στη λογική της ίδιας στρατηγικής**
- Διαβούλευση με Αυτοδιοίκηση, Επιμελητήρια και νησιωτικά ΑΕΙ – ΤΕΙ – Ερευνητικά Κέντρα (**Συμβούλιο Νησιωτικής Καινοτομίας με συμμετοχή της ΓΓΕΤ και ΕΕ**) για τη εκπόνηση Οράματος, Στόχων και Σχεδίου Εξυπνης Εξειδίκευσης με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες των νησιωτικών συμπλεγμάτων (απαιτείται άμεση εκκίνηση)

Επόμενα Βήματα Σχεδιασμού – Δράσης (2)

- Αξιοποίηση των υπαρχόντων κονδυλίων από ΕΣΠΑ σχετικά με την τουριστική προβολή για **re-branding τουρισμού** ανά νησί (έχει ξεκινήσει)
- Ανάλυση πρωτοβουλιών για τον συντονισμό της **Ολοκληρωμένης Θαλάσσιας Πολιτικής** σε επίπεδο χώρας από ΥΝΑ (έχει ξεκινήσει)
- Δημιουργία συστήματος δεικτών για τη **παρακολούθηση** της αποτελεσματικότητας των πολιτικών (έχει ξεκινήσει: Ατλαντας Νησιών)
- **Πιλοτικές δράσεις** άμεσα ώστε να ελεχθεί η αποτελεσματικότητα των προτάσεων και οι ανάγκες αλλαγών (ξεανα ξεκινά με αξιοποίηση πρωτοβουλίας-προετοιμασίας προηγούμενης πολιτικής ηγεσίας)

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ